

Az információ mint áruféleség – ahogy az oroszok látják

Manapság az orosz szakirodalom is elismeri, sőt hangsúlyozza, hogy az információ piacra szánt és lehetőleg eladható áruféleség. Ám hogy valóban kelendő legyen, több kritériumnak, illetve felhasználói elvárásnak kell megfelelnie. Ezek:

- *minőségi* jellemzők, úm. a hitelesség, egyértelműség, korszerűség, relevancia, pertinencia, időszerűség;
- *menyiségi* jellemzők, azaz célszerű teljesség és elégséges nagyságrend;
- *értékesítési* jellemzők: érték (az információ jelentősége) és belekerülés.

A szolgáltatáshoz szükséges információ gyűjtője, feltárója, feldolgozója és kibocsátója azt tartsa szem előtt, hogy az általa végzett valamennyi munkaféleség lényege, hogy verifikálja az információ fenti kritériumoknak való megfelelését, miközben e vonatkozásban a legkisebb hazugság-könynyelműség is felettebb nagy bizalmatlanságot kelt, s ez az üzlet, a biznisz szempontjából vészterhes rizikó.

Az ellenőrzött információt a fogyasztónak megfelelő formára kell hozni.

Az eddigi főként az információ gyűjtői-szolgáltatói számára címzett figyelmeztetéseket követik – s ezáltal a cikk primerebb részét teszik ki – a vállalatvezetőket mint felhasználókat „ad hominem” stílusban megszólító jó tanácsok, mindenekelőtt az, hogy az információtúltengés éppen olyan veszélyes a döntéshozatal folyamatában, mint az

információhiány. És még további néhány az érdekesebbek közül:

- „Az információ birtoklása önmagában nem oldja meg az Ön problémáit, mindössze azt a döntéskínálatot határozza meg, amelyből Ön és munkatársai a realizálandót kiválaszthatják.”
- „A beszerzett információval dolgozni kell. Szokványos felfogásban ezt egy megfelelő profilú vállalat elemzési szakértőjére szokták rábízni, de igazában az az optimális, ha az Ön munkatársai végzik el a munkát.”
- „Az információval való foglalkozás veszélyeket is rejt magában, ui. felemésztheti mind az Ön, mind munkatársai időtartalékát. Az Ön kezdeti lelkesedését megfojtják a mindennapi gondok. Emiatt elvesztheti az elemzések feletti ellenőrzést, s következképpen megalapozatlan, intuitív döntéseket fog majd hozni.”
- „Ismerje fel a beszerzett információk jelentékeny voltát, amely – meglehet – idővel jóval többet fog érni, mint a belekerülés költsége.”
- „A szakemberek számára rendelkezésre bocsátott információ ismeretkorszerűsödésük szempontjából élesztőként, alkotó munkájukban pedig eszközként jön számításba.”

ĀNOVSKIJ, A. M.: Informaciā – tovar rynočnyj. = Naučno-tehničeskaā informaciā, 1. ser. 6. sz. 1999. p. 12–14./

(Futala Tibor)

Milyen szerepkör vár a VINITI-típusú információs intézményekre az internet korában?

Az alábbiakban referált cikk két szerzőjének egyike a legnevesebb orosz információtudósok doyenje, az 1999. augusztus 31-én 70. születésnapját megélt R. S. Gilárevskij. (Egyébként a szóban forgó cikket közlétező *Naučno-tehničeskaā informaciā* második sorozatának ez az 1999. évi 10. száma teljes egészében a jubiláns tiszteletére írt dolgozatokkal jelent meg.)

A szerzőpáros bevezetőként felteszi a kérdést: ugyan mit fognak csinálni az internet meghatározta korban a VINITI-típusú információs intézetek, netán azt-e, amit eddig csináltak (pl. szerkesztik és kiadják a *Referativnyj žurnal* különféle sorozatait), csak éppen fejlettebb technikával,

avagy új feladatokat keresnek és találnak maguknak a „nap alatt”. A szerzők – természetesen – azt javasolják, hogy az új paradigma, az internet paradigmája nézőpontjából kell az információs tevékenységet, e tevékenység problémáit áttekinteni, majd meghatározni az elengedhetetlen igazodásokat, illetve realizálni őket.

Megállapítják, hogy „az az információs tér, amelyben élünk, mindinkább belemerül az internetbe”. Ez a világháló, amely bevallottan vagy bevallatlanul alkalmazza az eddigi két fő tennivaló, úm. az informálás és az információkeresés terén felhalmozott eredményeket, eszméket és módszereket, manapság nagyságrendekkel na-

gyobb pénz- és egyéb támogatásokban részesül, mint a tudományos információ ügye. Ezért a további új – a korábbiaknál fejlettebb – technológiák várhatóan e területen fognak túlnyomórészt megjeleni.

Napjainkban a tudományos információk szinte megszületésük pillanatában felkerülnek az internetre. A kérdés csak az, hogy miképpen lehet elérni őket. Ez a probléma akkor oldható meg, ha a VINITI-típusú információs intézetek a világháló tudományos információkat tároló tartalmi összevőjét illetően képesek lesznek „térképesszé” és „vademeccummá” átképezni magukat. (Ettől még szerkeszthetnek és kiadhatnak tartalmilag és technikailag korszerűsített referálólapokat is.) Más szóval: a tudomány információs terében a tudományos információra specializált portál szerepköre vár rájuk.

E specializáció előfeltétele, hogy a tudomány információs terének koordináta-rendszerét meghatározzák, illetve hogy a központ portáljában realizálódjék ez a koordináta-rendszer.

A szóban forgó specializációra szükség van a második, az egyéni szinten is. Az információs központnak minden használója számára biztosítania kell az egyedi-egyéni ráhangolódást az internetre.

/BORŠEV, V. B.–GILÁREVSKIJ, R. S.: Naučnaâ komunikaciâ v vek Interneta. = Naučno-tehničkaâ informaciâ, 2. ser. 10. sz. 1999. p. 2–6./

(Futala Tibor)

Új könyvtárközi kölcsönzési alapelvek Csehországból

A Cseh Köztársaság Központi Könyvtáros Tanácsa 1999. március 15-én új alapelveket – tulajdonképpen ajánlásokat – tett közzé a bel- és külföldi könyvtárközi kölcsönzésről (a továbbiakban: KKK). E dokumentumban szakmailag az a szimpatikus, hogy az adott technikai lehetőségek figyelembevételével mindenben a „józan paraszti ész” szerint tanácsol eljárási.

Magát a szolgáltatást így definiálja: „A KKK mindazon szakmai, szervezési és technikai tevékenységek komplexuma, amelyeket a könyvtárak egymás között azért realizálnak, hogy lelőhelyükre való tekintet nélkül biztosítsák használóik számára a könyvtári állományokat. A KKK sztenderd könyvtári szolgáltatás, amely a kölcsönösség elvén alapul. Ebből a részt vevő könyvtárak számára az a kötelezettség adódik, hogy saját állományukból ki kell elégíteniük a KKK iránti kéréseket, ha erre igény mutatkozik.”

Az „idők jelét” a dokumentumban a következő passzusok képviselik:

➤ „A KKK iránti kérést postán, elektronikusan és faxon lehet továbbítani”, miközben „haladéktalanul kielégíteni csak a kéréslap megérkezése után” szabad, illetve kell.

➤ Nem szükségszerűen eredetiben kell kielégíteni a kéréseket. Hogy „mit milyen módon” kell kielégíteni, azt az alapelvek a kölcsönző könyvtár szervezeti és működési szabályzatának illetékességében hagyja.

A szolgáltatásban részt vevő könyvtárak általában sok jogosítványt kapnak saját magatartásukat illetően. Így maguk szabják meg a határidőket, a térítéseket, a korlátozásokat, és az egyébként kötelezően vezetendő forgalmi nyilvántartások mikéntjét.

A belföldi forgalomban az alapelvek eltekintenek e szolgáltatás hierarchikus-területi-szakági strukturálásától, ami miatt számos szocialista KKK-jogsabály sok tekintetben megmerevítette, befagyasztotta ezt a szolgáltatást. A külföldi KKK-t kibontakoztatni akarván az e vonatkozásban nem kellően tájékozott (kis)könyvtárak számára a nemzeti könyvtárat, a morvaországi tartományi könyvtárat és az állami tudományos könyvtárakat eseti módszertani segítségre kéri fel.

/Zásady meziknihovných výpůjčních služeb v ČR. = Čtenář, 51. köt. 7–8. sz. 1999. p. 204–207./

(Futala Tibor)